

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371) 67388624 ♦ fakss (+371) 67388634 ♦ e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

(...)

SIA „4Nets”
Reģ.Nr.40003590034
Ruses ielā 14-112
Rīgā, LV-1029

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem

Rīgā

2009.gada 10.janvārī

Nr. 2 -lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2008.gada 10.novembrī saņemts (..) (turpmāk – *Patērētājs*) iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*) par SIA „4Nets” (turpmāk – *Sabiedrība*), kurā lūgts izvērtēt starp *Patērētāju* un *Sabiedrību* noslēgtā Līguma (..) par pieslēgšanu Internet datoru tīklam (turpmāk – *Līgums*) atbilstību patērētāju tiesību aizsardzību regulējošiem normatīvajiem aktiem.

PTAC, izskatot lietā esošos materiālus, **konstatē**:

1. (..) starp *Patērētāju* un *Sabiedrību* tika noslēgts *Līgums* – terminēts uz vienu gadu.
2. (..) *Patērētājs* iesniedza *Sabiedrībai* iesniegumu ar lūgumu atslēgt interneta piegādi sakarā ar dzīvokļa pārdošanu.
3. *Iesniegumā* *Patērētājs* izteicis lūgumu *PTAC* izvērtēt *Līguma* noteikumus, jo uzskata, ka *Līguma* noteikumi ir pārāk bargi.
4. 2008.gada 14.novembrī *PTAC* pieprasīja *Patērētājam* iesniegt parakstītā *Līguma* kopiju (*PTAC* sākotnēji iesniegtā *Līguma* kopija no *Patērētāja* puses nebija parakstīta).
5. 2008.gada 21.novembrī *PTAC* saņēma no *Patērētāja* iesniegumu ar pielikumā pievienotu arī no *Patērētāja* puses parakstītu *Līgumu*.
6. Sakarā ar saņemto *Iesniegumu* un *Līguma* noteikumu vērtējumu *PTAC* 2008.gada 10.decembrī pieprasīja *Sabiedrībai* sniegt rakstveida paskaidrojumu, aicināja izteikt savu viedokli par *Līguma* noteikumu atbilstību normatīvo aktu noteikumiem, sniegt informāciju par veiktajām darbībām sakarā ar konstatēto netaisnīgo *Līguma* noteikumu izslēgšanu vai grozīšanu, kā arī aicināja iesniegt pierādījumus *Līguma* noteikumu apspriešanas fakta konstatācijai.
7. 2008.gada 29.decembrī *PTAC* saņēma *Sabiedrības* paskaidrojumu (turpmāk – *Paskaidrojums*), kurā *Sabiedrība* norādīja, ka tā visiem potenciālajiem klientiem piedāvā plašu līgumu izvēli:

1) četri līgumu veidi ir ar atšķirīgu abonēšanas maksu;

2) dažādu termiņu līgumi: uz 1 gadu un klients saņem bonusu – pakalpojuma lietošana bez maksas divu mēnešu laikā; līgums uz 2 gadiem un klients saņem bonusu – pakalpojuma lietošana bezmaksas pusgada laikā; beztermiņa līgums, kad klients nav piesaistīts kādam noteiktam termiņam un var pārtraukt līgumu jebkurā brīdī;

3) līgumi ar akcijām – pirmos mēnešos maksa tikai viens lats, samaksājot uz priekšu par noteiktiem mēnešiem, noteikti mēneši – bezmaksas. *Sabiedrība* norāda, ka tās operatori, stāstot klientiem par līgumu veidiem, vienmēr norāda uz to, ka terminēts līgums tiek noslēgts uz konkrētu laiku un pārtraukt to nevar nekādā gadījumā, vienīgi samaksājot par visiem atlikušajiem mēnešiem.

Attiecībā par *Līguma* noteikumu apspriešanu ar *Patērētāju Sabiedrība* norāda, ka klientam ir iespēja izvēlēties jebkuru no dažādiem līgumu veidiem, kā arī klients pirms *Līguma* parakstīšanas var iepazīties ar visiem līguma noteikumiem, personīgi atnākot uz biroju vai arī saņemot to uz e-pastu. Ja klients nav apmierināts ar kādu no līguma noteikumiem, tas vienmēr ir apspriežams. *Sabiedrība* norāda, ka dažiem klientiem individuālā kārtā tā ir manījusi atsevišķus līguma noteikumus, kas viņu neapmierināja.

Attiecībā par *Līgumā* ietverto šķīrējtiesas klauzulu *Sabiedrība* norāda, ka jaunajos līgumos punkts par šķīrējtiesas klauzulu ir izmainīts. *Sabiedrība* arī norāda, ka par piekrišanu var uzskatīt arī to, ka klients ir iepazinies ar līguma noteikumiem, redzēja punktu par šķīrējtiesas klauzulu, kas ir apliecināts ar viņa parakstu zem frāzes „Ar otrā pusē esošajiem līguma noteikumiem esmu iepazinies, piekrītu tiem...”.

Attiecībā par abonēšanas maksas maksāšanu pilnā apjomā par visu *Līguma* darbības termiņu, ja patērētājs pirms termiņa lauž līgumu, *Sabiedrība* paskaidro, ka terminētā līguma būtība ir, ka patērētājs kaut kādu laiku pakalpojumu izmanto par velti, savukārt *Sabiedrība* saņem noteikta termiņa attiecības, pretējā gadījumā patērētājs tīši slēdz terminētu līgumu, lai izmantotu bezmaksas mēnešus un tad lauztu līgumu. *Sabiedrība* norāda, ka gadījumā, ja patērētājs nav pārliecināts par līguma termiņu (ka viņš pakalpojumu izmantos visu līguma termiņu), viņam ir iespēja noslēgt beztermiņa līgumu, kuru ir iespējams lauzt jebkurā brīdī.

PTAC, izvērtējot lietā esošos materiālus, **secina**:

[1] *Patērētājs* ir uzskatāms par patērētāju *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – PTAL) 1.panta 3.punkta izpratnē, savukārt *Sabiedrība* ir atzīstama par pakalpojuma sniedzēju atbilstoši PTAL 1.panta 5.punktam, līdz ar to *Līguma* noteikumiem ir jāatbilst PTAL prasībām.

[2] Saskaņā ar PTAL 25.panta ceturrtās daļas 6.punktu *PTAC* funkcijās ietilpst „patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi”. Tādējādi *PTAC* ir tiesīgs pieņemt lēmumu par netaisnīgiem un nevienlīdzīgiem līguma noteikumiem savas kompetences ietvaros.

[3] Saskaņā ar PTAL 3.panta 2.punkta noteikumiem „patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma

noteikumi ir netaisnīgi”. Saskaņā ar PTAL 6.panta pirmo daļu „ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem”. Tātad atbilstoši PTAL 6.panta pirmās daļas noteikumiem *Sabiedrība* nedrīkst iekļaut netaisnīgus līguma noteikumus patērētājiem piedāvātajos līgumos un līgumu projektos. PTAL 6.panta ceturtajā daļā noteikts, ka „novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus”.

Lai arī *Līgumu Patērētājs* ir parakstījis, tomēr PTAL ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu slēgšanas noteikumiem. Lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, jāņem vērā PTAL 6.panta piektajā un septītajā daļā paredzētais. Saskaņā ar PTAL 6.panta piektajā daļā noteikto „līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus”. Vistipiskākais šāda gadījuma piemērs ir tipveida jeb standartlīgums. Šāds viedoklis ir pamatots arī tiesību doktrīnā: „standartlīgumi *per se* tiek uzskatīti par neapspriežamiem, tāpēc standartnoteikumu piemērošanas gadījumā faktiski nav nekādas juridiskas iespējas izvairīties no *Netaisnīgu līgumu direktīvas* piemērošanas. Pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem neizslēdz direktīvas piemērošanu” (Zadraks G. „*Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos* nepieciešamā reforma”// „Likums un Tiesības”, 2005. Nr.4, 103.lpp.). PTAL 6.panta septītā daļa nosaka, ka „ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt”.

Par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem) ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu).

Sabiedrība norāda, ka patērētājam ir iespēja izvēlēties jebkuru no dažādiem līgumu veidiem, kā arī patērētājs pirms *Līguma* parakstīšanas var iepazīties ar visiem līguma noteikumiem, personīgi atnākot uz biroju vai arī saņemot to uz e-pastu. Ja klients nav apmierināts ar kādu no līguma noteikumiem, tas vienmēr ir apspriežams. *Sabiedrība* norāda, ka eksistē kaut kāds līguma šablons, jo *Sabiedrība* nevar katram klientam individuālā kārtā izstrādāt līgumu, bet, ja patērētājs vēlas, *Sabiedrība* ir gatava apspriest ar patērētāju šos līguma noteikumus. *Sabiedrība* arī norāda, ka dažiem klientiem individuālā kārtā tā ir manījusi atsevišķus līguma noteikumus, kas viņus neapmierināja. *Sabiedrība* uzsver, ka paraksts uz līguma nodrošina šī līguma juridisko spēku. Patērētājs parakstās uzreiz zem frāzes „Ar otrā pusē esošajiem līguma noteikumiem esmu iepazinies, piekrītu tiem, apņemos tos izpildīt”, kas izcelta ar trekniem burtiem. Tādējādi patērētājam jāpievērš uzmanība šai frāzei un jāapzinās, ka viņš parakstās zem dokumenta, tajā skaitā zem visiem dokumenta noteikumiem.

Ņemot vērā lietā esošos materiālus un pamatojoties uz *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmās daļas noteikumiem, kas nosaka, ka administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi, *PTAC* konstatē, ka *Sabiedrība* nav iesniegusi pierādījumus

tam, ka *Līguma* noteikumi ir tikuši apspriesti ar *Patērētāju. PTAC* vērš uzmanību uz to, ka *Līguma* parakstīšana nav pietiekams pierādījums *Līguma* noteikumu apspriešanas fakta konstatēšanai un ka saskaņā ar PTAL 6.panta septītās daļas noteikumiem līguma noteikumu apspriešanas fakta pierādīšana ir pakalpojuma sniedzēja pienākums. Pieprasot sniegt paskaidrojumu sakarā ar *Iesniegumu* un *Līguma* noteikumu izvērtējumu, *PTAC* pieprasīja *Sabiedrībai* iesniegt pierādījumus apspriešanas fakta konstatācijai, tajā skaitā iesniedzot ar diviem citiem *Patērētājiem* noslēgtu līgumu kopijas. *PTAC* norāda, ka *Sabiedrība* nav iesniegusi ar diviem citiem patērētājiem noslēgtu līgumu kopijas, kā arī nav iesniegusi citus pierādījumus *Līguma* noteikumu apspriešanai.

Ņemot vērā minēto, *PTAC* secina, ka *Sabiedrība*, atbilstoši PTAL 6.panta septītajai daļai, nav iesniegusi *PTAC* pierādījumus *Līguma* noteikumu apspriešanai ar *Patērētāju*. Līdz ar to *PTAC* secina, ka *Līguma* noteikumi, izņemot *Līguma* būtiskās sastāvdaļas, ir līgumslēdzēju pušu neapspriesti.

[4] *Līguma* 6.2.apakšpunktā noteikts, ka „*Visi strīdi un domstarpības attiecībā uz dotā līguma priekšmetu tiks risināti sarunu ceļā, ja vienošanās netiek panākta – Rīgas Starptautiskajā šķīrējtiesā, saskaņā ar tās tiesas reglamentu, latviešu valodā, viena tiesneša sastāvā*”.

No minētā *Līguma* apakšpunkta izriet, ka visi strīdi un domstarpības tiks risinātas sarunu ceļā, bet gadījumā, ja vienošanās netiks panākta, strīdi un domstarpības tiks risinātas Rīgas Starptautiskajā šķīrējtiesā. Līdz ar to *PTAC* secina, ka minētais *Līguma* noteikums ietver šķīrējtiesas klauzulu. Saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas „izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā”. No konkrētās tiesību normas izriet, ka jebkurš līguma noteikums, kas kavē patērētāju izmantot iepriekš minētās tiesības, ir uzskatāms par netaisnīgu. Tā kā *Līguma* 6.2.apakšpunkts paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, tad minētais līguma noteikums ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu PTAL izpratnē un ir atzīstams par spēkā neesošu, jo patērētājam tiek liegta iespēja realizēt savu tiesību aizsardzību Latvijas Republikas vispārējās tiesu instancēs un līdz ar to tiek kavētas patērētāja likumīgās tiesības uz savu tiesību aizsardzību tiesā. Tas izriet arī no *Civilprocesa likuma* 132.panta pirmās daļas 2.punkta noteikumiem, kas nosaka, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktā kārtībā ir vienojušās par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā. *PTAC* norāda, ka, lai gan *Civilprocesa likumā* ir noteikts regulējums par šķīrējtiesām, tomēr domstarpības un strīdus, kuros viena puse ir patērētājs (kas uzskatāms par „vājāko līgumslēdzējpusi”) nav pieļaujams izskatīt šķīrējtiesā, ņemot vērā, ka šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams, ja vien patērētājs tam nav izteicis īpašu piekrišanu.

Tāpat *PTAC* vērš uzmanību uz to, ka Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra spriedumā lietā Nr. 2004-10-01 9.3.2.rindkopā ir norādījusi, ka patērētāju tiesības paredz īpašus ierobežojumus šķīrējtiesas līguma slēgšanai. *PTAC* atzīmē, ka arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2006.gada 7.marta spriedumā lietā Nr.C30519003 ir atzinis, ka šķīrējtiesas klauzula ar patērētāju noslēgtā līgumā uzskatāma par netaisnīgu līguma noteikumu.

Pamatojoties uz augstāk minēto, *PTAC* norāda, ka *Līguma* 6.2.apakšpunkts ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu un tādēļ izslēdzams no *Līguma* satura.

Sabiedrība norāda, ka jaunajos līgumos šis *Līguma* punkts jau ir izmainīts. Minētais *Līguma* punkts ir no vecās līgumu redakcijas, kad tāds formulējums vēl bija pieļaujams. *Sabiedrība* norāda, ka, ja secināt no *Civilprocesa likuma* par to, ka „strīdus nav pieļaujams izskatīt šķīrējtiesā (..), ja vien patērētājs tam nav izteicis īpašu piekrišanu”, par piekrišanu var uzskatīt arī to, ka klients (patērētājs) ir iepazinies ar līguma noteikumiem, redzēja punktu par šķīrējtiesu, kas ir apliecināts ar parakstu zem frāzes „Ar otrā pusē esošajiem līguma noteikumiem esmu iepazinies, piekrītu tiem”.

PTAC norāda, ka *Patērētāja* paraksts *Līgumā*, kaut arī zem minētās frāzes, nenozīmē, ka *Patērētājs* būtu izteicis īpašu piekrišanu šķīrējtiesai. Parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu).

PTAC, iepazīstoties ar *Sabiedrības* iesniegto līguma projektu (turpmāk – *Līguma projekts*), konstatē, ka *Līguma projekta* 6.3.apakšpunktā ir noteikts, ka „*Strīds, nesaskaņa vai prasība, kas izriet no šī līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā neesamību un neattiecas Komisijas kompetencei, tiks izšķirts Latvijas Privātajā šķīrējtiesā saskaņā ar šķīrējtiesas reglamentu viena šķīrējtiesneša sastāvā latviešu vai krievu valodā, vai patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs, vai vispārējās jurisdikcijas tiesā pēc prasītāja (iesniedzēja) izvēles*”.

PTAC norāda, ka arī konkrētās šķīrējtiesas klauzulas sekas ir identiskas ar šķīrējtiesas klauzulas, kas pieļauj strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, sekām – gadījumā, ja prasītājs ir pakalpojuma sniedzējs, prasība tiek celta šķīrējtiesā, un patērētājs nevar „izvairīties” no šķīrējtiesas procesa. Tāda klauzulas redakcija teorētiski paredz (bet praksē tā notiek gandrīz katrā gadījumā), ka var tikt aizskartas tieši tās pašas patērētāja intereses, kuras tiek aizskartas klasiskās šķīrējtiesas klauzulas gadījumā.

Ņemot vērā minēto, *PTAC* norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1. un 7.punktu šķīrējtiesas klauzulas iekļaušana ar patērētājiem noslēgtajos līgumos ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu un ir izslēdzama no ar patērētājiem noslēgtajiem līgumiem un patērētājiem piedāvātajiem līgumu projektiem.

[5] *Līguma* 7.2.apakšpunktā ir noteikts, ka, „*Ja Klients vienpusēji vēlas izbeigt vai pārtraukt šo Līgumu pirms līguma termiņa beigām vai, ja Operators pārtrauca pakalpojumu sniegšanu, kad iestājas līguma punkts 7.7., Klientam jāapmaksā abonēšanas maksu par visiem atlikušajiem mēnešiem pilnā apmērā, atkarībā no Līguma Pielikumā Nr.1 noteiktās abonēšanas maksas*”.

No minētā apakšpunkta izriet, ka jebkurā gadījumā, ja Klients (patērētājs) vēlas izbeigt līgumu pirms līgumā noteiktā termiņa notecējuma, viņam ir jāmaksā pakalpojuma sniedzējam abonēšanas maksu par visiem atlikušajiem mēnešiem pilnā apmērā.

PTAC norāda, ka attiecībā uz patērētājiem ir noteikts speciāls tiesiskais regulējums un saskaņā ar *PTAL* 29.pantu patērētājam ir tiesības uz līguma laušanu bez jebkādam sankcijām no pakalpojuma sniedzēja puses gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs sniedz līguma noteikumiem neatbilstošu pakalpojumu. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem.

Līdz ar to *Līguma* 7.2.apakšpunktu būtu nepieciešams papildināt ar norādi par to, ka klientam (patērētājam) ir tiesības lauzt *Līgumu* bez līgumsoda piemērošanas, ja pakalpojuma sniedzējs sniedz līguma noteikumiem neatbilstošu (nekvalitatīvu) pakalpojumu.

PTAC arī norāda uz otru *Līguma* laušanas pirms termiņa izņēmuma gadījumu, kad līguma laušana notiek bez līgumsoda piemērošanas. Saskaņā ar *Elektronisko sakaru likuma* 23.panta otrās daļas noteikumiem elektronisko sakaru pakalpojuma sniedzējam ir jāinformē abonents par līguma nosacījumu grozījumiem un tiesībām izbeigt līgumu bez līgumsoda piemērošanas ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms līguma nosacījumu grozījumu spēkā stāšanās dienas.

Vienlaicīgi PTAC norāda, ka *Līguma* 7.2.apakšpunktā minētais nosacījums, ka „klientam jāapmaksā abonēšanas maksu par visiem atlikušajiem mēnešiem pilnā apmērā, atkarībā no *Līguma Pielikumā Nr.1* noteiktās abonēšanas maksas”, ir uzskatāms par līgumsodu, jo „līgumsods ir saistība, kuras izpildījums atkarīgs no nosacījuma, „ja pamatsaistība tiks pārkāpta”” (LR Civillikuma komentāri. Saistību tiesības. Prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. 2000.; 225.lpp.). PTAC atzīmē, ka saskaņā ar *Civillikuma* 1716.pantu līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību tajā gadījumā, ja viņa šo saistību neizpildītu vai neizpildītu pienācīgi, taču līgumsods nav līdzeklis, ar kura palīdzību kreditors ir tiesīgs iedzīvoties uz parādnieka rēķina. Arī civiltiesību doktrīnā valda viedoklis, ka ”Latvijā, vadoties no labiem tikumiem, pārāk lielu līgumsodu varētu atzīt par netaisnu” (Torgāns K.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R.: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.). PTAC, vērtējot līgumsoda proporcionalitāti, ņem vērā PTAL 5.pantā noteikto līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, no kā izriet, ka, vērtējot līgumsoda apmēru, jāievēro arī labticīguma prasības, kā arī tas, ka līgumsoda apmērs nedrīkst būt tāds, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, t.i., līgumsods nedrīkst būt nesamērīgi liels. Tāpat, vērtējot līgumsoda proporcionalitāti, jāvadās no samērīguma kritērija, kas izriet no labas ticības principa, ievērojot, ka ”pie samērīguma noteikšanas jāņem vērā visas kreditora intereses un parādnieka spējas” (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R.: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.). Ņemot vērā minēto, PTAC aicināja *Sabiedrību* iesniegt ekonomisko pamatojumu šāda līgumsoda apmēra noteikšanai, izvērtējot līgumsoda taisnīgumu.

Attiecībā uz PTAC norādi par patērētāja tiesībām lauzt līgumu bez līgumsoda piemērošanas augstāk minētajos gadījumos *Sabiedrība* norāda, ka gadījumā, ja klients (patērētājs) gribēs pakalpojumu vispirms izmēģināt, tad viņam vienmēr piedāvās noslēgt beztermiņa līgumu, bet, ja viss viņu apmierina, viņš var pārslēgt līgumu uz kaut kādu termiņu un saņemt bezmaksas mēnešus. *Sabiedrība* norāda, ka terminētie līgumi pirmkārt ir domāti *Sabiedrības* pastāvīgajiem klientiem, kas jau sen ir apmierināti ar *Sabiedrības* pakalpojumu kvalitāti un slēdz līgumus, lai saņemtu bezmaksas mēnešus. *Sabiedrība* norāda, ka parakstot terminētu līgumu, klients (patērētājs) dod *Sabiedrībai* garantiju, ka viņš būs *Sabiedrības* klients kaut kāda laika garumā, bet *Sabiedrība* par to dāvina bezmaksas pakalpojumu.

PTAC ņem vērā *Sabiedrības* skaidrojumu par *Sabiedrības* noteikto līgumsodu terminēta līguma laušanas gadījumā, bet PTAC norāda, ka *Līgumā* ir jāparedz augstākminētie izņēmumi attiecībā uz to, kādos gadījumos patērētājam ir tiesības lauzt *Līgumu* bez līgumsoda piemērošanas, jo minētais *Līguma* noteikums par līgumsoda

piemērošanu šādā formulējumā attiecas arī uz gadījumiem, ja patērētājs lauž *Līgumu* tādēļ, ka sniegts līguma noteikumiem neatbilstošs pakalpojums.

Tādējādi PTAC secina, ka *Līguma* 7.2.apakšpunkts ir jāgroza, tajā skaitā *Līgumā* iekļaujot augstākminētos izņēmumus, pretējā gadījumā patērētājs var tikt maldināts par savām tiesībām un nostādīts neizdevīgā stāvoklī, un tas var tikt izmantots pretēji labticīguma prasībām, kas saskaņā ar PTAL 5.panta otrās daļas 5.punktu var būt pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu.

[6] *Līguma* 7.6.apakšpunktā noteikts, ka „*Pēc līguma termiņa beigām, Operators ir tiesīgs grozīt līguma noteikumus, sniedzot Klientam rakstisku paziņojumu par grozījumiem ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms grozījumu spēkā stāšanās dienas. (..), kā arī Līguma 3.5.apakšpunktā noteikts, ka „Pēc līguma termiņa beigām (sk. Līguma punkts 7.1.), ja izmanās ražošanas izmaksas vai ekspluatācijas apstākļi, Puses rakstiski vienojas par jauno abonēšanas maksu un norēķinu kārtību. Šajā gadījumā Operators par abonēšanas maksas izmaiņām paziņo klientam rakstiski vai pa e-pastu ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms doto izmaiņu spēkā stāšanās dienas. Ja klients nevēlas maksāt piedāvāto abonēšanas maksu, viņš paziņo par līguma izbeigšanu šajā līgumā norādītajā kārtībā. Ja paziņojums par līguma izbeigšanu no klienta nav saņemts, tiek uzskatīts, ka klients piekrīt abonēšanas maksas izmaiņām un viņam tiek piestādīts rēķins par jauno abonēšanas maksu”.*

PTAC norāda, ka saskaņā ar *Elektronisko sakaru likuma* 23.panta trešo daļu abonentam ir tiesības izbeigt līgumu bez līgumsoda piemērošanas, ja abonents saņēmis elektronisko sakaru komersanta paziņojumu par līguma nosacījumu grozījumiem, bet tiem nepiekrīt. Elektronisko sakaru komersants informē abonentu par līguma nosacījumu grozījumiem un tiesībām izbeigt līgumu bez līgumsoda piemērošanas ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms līguma nosacījumu grozījumu spēkā stāšanās dienas.

Nemot vērā minēto, PTAC norāda, ka par jebkuriem grozījumiem līgumā, neatkarīgi no tā, vai grozījumi tiek veikti terminētā līgumā vai beztermiņa līgumā, pakalpojuma sniedzējam ir jāinformē klients ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms jebkuru līguma nosacījumu grozījumu spēkā stāšanās dienas. Tāpat līgumā jāparedz klienta tiesības šādā gadījumā lauzt līgumu bez līgumsoda piemērošanas.

PTAC ņem vērā *Sabiedrības* paskaidrojumā norādīto, ka terminētā līgumā līdz līguma termiņa beigām *Sabiedrībai* nav tiesības kaut ko mainīt.

Sabiedrība arī norāda, ka (beztermiņa līguma gadījumā) par izmaiņām klients (patērētājs) tiek rakstiski informēts mēnesi iepriekš un, ja viņš nepiekrīt izmaiņām, viņam ir tiesības lauzt līgumu un nekāds līgumsods šādā gadījumā netiek piemērots.

Tomēr PTAC, iepazīstoties ar *Sabiedrības* iesniegto *Līguma projektu*, kas ir līgums uz nenoteiktu laiku, konstatē, kā *Līguma projekta* 7.2.apakšpunktā nav norādes, ka klients (patērētājs) līgumu gadījumā, kad tiek mainīti līguma noteikumi, ir tiesīgs lauzt bez līgumsoda piemērošanas.

PTAC norāda, ka saskaņā ar PTAL 6.panta pirmajā daļā noteikto, ka ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Tādējādi *Līguma* 3.5. un 7.6.apakšpunktos un *Līguma projekta* 7.2.apakšpunktā būtu jāiekļauj norāde, ka klientam ir tiesības lauzt līgumu bez līgumsoda piemērošanas.

[7] *Līguma 7.7.apakšpunktā* noteikts, ka „*Ja 1 (viena) mēneša laikā pēc Operatora izrakstītā rēķina apmaksas termiņa notecēšanas Klients nav apmaksājis rēķinu, vai pārkāpis kādu no citiem šī līguma noteikumiem, Operatoram ir tiesības bez brīdinājuma pārtraukt Pakalpojuma sniegšanu, bet līgums netiek uzskatīts par pārtrauktu. Pakalpojumu sniegšana netiek atjaunota līdz Klienta parāda nomaksāšanai pilnā apmērā*”.

PTAC vērs uzmanību uz to, ka saskaņā ar 2001.gada 3.jūlija Ministru kabineta noteikumu Nr.298 „*Kārtība, kādā pārtraucama sabiedrisko pakalpojumu sniegšana*” (turpmāk – *Noteikumi*) 7.punktu, „ja lietotājs noteiktā termiņā nesamaksā par telekomunikāciju pakalpojumiem vai nav samaksājis par kādu no saņemtajiem telekomunikāciju pakalpojumiem, sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs var pārtraukt sniegt telekomunikāciju pakalpojumus, par to rakstiski brīdinot lietotāju 10 dienas iepriekš. Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja un lietotāja noslēgtajā līgumā paredzētajos gadījumos sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs var pārtraukt sniegt telekomunikāciju pakalpojumus bez iepriekšējas lietotāja brīdināšanas”.

Sabiedrība norāda, ka *Noteikumu 7.punkta otrajā teikumā* ir paredzēts, ka pakalpojumu sniedzēja un lietotāja noslēgtajā līgumā paredzētajos gadījumos sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs var pārtraukt telekomunikāciju pakalpojumus bez iepriekšējas lietotāja brīdināšanas. *Sabiedrība* uzskata, ka patērētājs, parakstot *Līgumu*, ir iepazinies ar visiem *Līguma* noteikumiem un tiem piekrīt. Tādējādi *Sabiedrība* uzskata, ka ir ievērots *Noteikumu 7.punkta otrajā teikumā* noteiktais, jo *Līguma 7.7.apakšpunktā* ir noteikts, kādā gadījumā *Sabiedrība* ir tiesīga pārtraukt pakalpojuma sniegšanu.

PTAC norāda, ka *Līguma 7.7.apakšpunkta pirmajā teikumā* ietvertais noteikums, no kā izriet, ka SIA „4Nets” ir tiesības pārtraukt pakalpojuma sniegšanu bez iepriekšēja brīdinājuma gadījumā, ja patērētājs nav samaksājis par attiecīgajiem pakalpojumiem noteiktajā termiņā, neatbilst *Noteikumu 7.punkta pirmās daļas prasībām*, jo saskaņā ar *Noteikumu 7.punkta pirmo daļu* par pakalpojuma sniegšanas pārtraukšanu patērētājs ir jābrīdina rakstiski 10 dienas iepriekš. *PTAC* arī norāda, ka *Noteikumu 7.punkta otrajā teikumā* noteiktais ir attiecināms uz citiem gadījumiem, kad pakalpojuma sniedzējs var pārtraukt pakalpojuma sniegšanu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* atzīst, ka *Līguma 7.7.apakšpunkta pirmajā teikumā* ietvertais noteikums, kas neatbilst minēto Ministru kabineta noteikumu 7.punkta pirmās daļas prasībām, ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, jo nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām. *PTAL 6.panta pirmajā daļā* ir noteikts, ka ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem.

Vienlaicīgi *PTAC* norāda, ka šajā punktā ietvertais nosacījums „*vai pārkāpis kādu no citiem šī līguma noteikumiem*” ir pārāk plašs. Iekļaujot *Līgumā* šādu formulējumu, izveidojas situācija, kad pakalpojuma sniedzējs ir tiesīgs par jebkuru līguma noteikuma pārkāpumu, pat nebūtisku, pārtraukt pakalpojuma sniegšanu. Līdz ar to konkrētā situācijā patērētājs var tikt nostādīts neizdevīgā stāvoklī, un tas var tikt izmantots pretēji labticīguma prasībām, kas saskaņā ar *PTAL 5.panta otrās daļas 5.punktu* var būt pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu. Vadoties no augstāk minētā, *PTAC* norāda, ka *Līguma 7.7.apakšpunkts* saskaņā ar

PTAL 5.panta otrās daļas 5.punktu (kontekstā ar PTAL 6.panta pirmo daļu) un PTAL 6.panta trešās daļas 1.punktu ir vērtējams kā netaisnīgs līguma noteikums.

Ņemot vērā iepriekš minēto, saskaņā ar *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 1.panta 3.punktu un 4.punktu, 3.panta 2.punktu, 6.pantu, 5.pantu, *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmo daļu, *Elektronisko sakaru likuma* 23.panta trešo daļu, 2001.gada 3.jūlija Ministru kabineta noteikumu Nr.298 „*Kārtība, kādā pārtraucama sabiedrisko pakalpojumu sniegšana*” 7.punktu, un, pamatojoties uz *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta ceturtās daļas 4. un 6.punktu un astotās daļas 2.punktu, **PTAC uzdod SIA „4Nets”:**

1) pārtraukt pildīt ar patērētājiem noslēgtajos līgumos tāda paša satura līguma noteikumus kā *Līguma* 6.2.apakšpunktu; 7.2.apakšpunktu, ja konstatēts, ka SIA „4Nets” sniegusi līguma noteikumiem neatbilstošu pakalpojumu un/vai ja patērētājs saņēmis SIA „4Nets” paziņojumu par patērētājiem nelabvēlīgiem līguma nosacījumu grozījumiem, bet tiem nepiekrīt un 7.7.apakšpunktu;

2) **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas** grozīt patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos līguma noteikumus kā *Līguma* 3.5.apakšpunktu, 6.2.apakšpunktu, 7.2.apakšpunktu, 7.6.apakšpunktu un 7.7.apakšpunktu, kā arī *Līguma projekta* 6.3.apakšpunktu un 7.2.apakšpunktu.

3) **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas** sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (t.sk., iesniedzot pārstrādāto līguma projektu).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu *Patērētāju tiesību aizsardzības centrā*, Rīgā, K.Valdemāra ielā 157.

Direktore

(paraksts)

B.Vītoliņa

(zīmogs)

(...)

IZRAKSTS PAREIZS